

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Ростислав Стефанов Костадинов, дмн
Зам.-декан по МСПД на ФОЗ , Медицински университет Пловдив

Съгласно решение от заседание на Факултативния съвет при Факултет “Обществено здравеопазване” към МУ -Варна по протокол № 146/16.07.2019г. и Заповед на Ректора на МУ –Варна № Р-109-429/20.12.2019г.

Относно: Процедура за придобиване на образователната и научна степен “Доктор на медицинските науки”на проф. д-р Христианна Ангелова Романова-Радева, дм. Дисертационен труд на тема: „Защита на населението при риск от наводнения във Варненска област”

Кратки данни за професионалното развитие и квалификация на докторанта

Д-р Христианна Романова-Радева завършва висше образование – медицина във ВМИ гр. Варна през 1979 год. Девет месеца работи като участъков терапевт в гр. Толбухин, след което през 1980 год. спечелва конкурс за асистент по медико-санитарна защита във ВМИ гр. Варна. Последователно заема академичните длъжности старши (от 01.01.1987 год.) и главен асистент (от 12.01.1990 год.). През 1985 год. придобива специалност по Медико-санитарна защита (приравнена на Медицина на бедствените ситуации). Защишава докторска дисертация по специалността Медицина на бедствените ситуации на тема „Бедствени ситуации във Варненски регион и възможни хигиенно- епидемиологични проблеми” през 2006 год. На 18.02.2008 год. е избрана за доцент по Медицина на бедствените ситуации, а след три месеца и за ръководител на УНС „Медицина на бедствените ситуации”. От 30.03.2017 год. е ръководител катедра „Медицина на бедствените ситуации и морска медицина”. От 11.2018 г. е избрана за Професор по МБС.

Професионалната биография на проф. Романова-Радева доказва нейния постоянно разширяващ се научен интерес в областта на медицинското осигуряване на бедствените ситуации, както и утвърждаването и като опитен преподавател – с над 40 години преподавателски стаж.

Освен като учен и преподавател проф. д-р Романова-Радева е член на Експертния съвет по специалността МБС (катастрофите) и член на Националния съвет по качество на обучението и квалификация в системата на спешна медицина, бивш национален консултант по МБС. Организираща, ръководила е и е участвала в редица международни конференции посветени освен на МБС, но и на проблемите на медицинското осигуряване на инвалидите. Участва в научни жури за придобиване на научна степен "Доктор на науките", образователно-научна степен "Доктор", за избор на академични длъжности.

Актуалност на темата:

Дисертационният труд е посветен на особено значима за нашата страна проблематика - защита на населението при наводнения. Наводненията са най-честото от всички настъпвали и настъпващи бедствени ситуации, както в световен, така и в национален мащаб. Многобройни са научните изследвания и публикации по темата, особено в световната литература. Болшинството от авторите подчертават необходимостта от оценка нивото на риска в конкретния регион, релеф на местността, климатични вариации в различните годишни времена, наличие на рискови природни и антропогенни фактори. Анализаторите са единодушни по отношение значимостта на подготвеността за адекватна реакция на населението в оценката на устойчивостта на

региона на наводнения. В медицинската общност все повече се налага изводът, че тежестта на последиците от настъпилите наводнения е в пряка зависимост от готовността на населението и спасителните екипи (в това число и медицински) да планират и проведат съответните действия при заплахата от или настъпило наводнение. Върху проучването на тези основни елементи на защитата на населението във област Варна са посветени дългогодишните изследвания на проф. д-р Романова-Радева, изводите от които са синтезирани в представения ми научен труд.

Обща характеристика на дисертационния труд:

Дисертационният труд съдържа 225 страници, включва 82 фигури, 5 снимки, 9 таблици и 10 приложения. Библиографията обхваща 289 заглавия, от които 116 на кирилица и 173 на латиница.

Структурата и изложението отговарят напълно на изискванията за оформяне на дисертационен труд. Дисертацията е структурирана в следните основни глави - въведение - 2 стр., литературен обзор - 28 стр. цел, задачи и хипотези - 2 стр., материали и методи - 9 стр., собствени проучвания - 116 стр., заключение - 2 стр., приноси - 2 стр., библиография - 20 стр. и приложения 27 стр.

Литературният обзор е задълбочен и отразява последователно проведените анализи на наличните литературни източници, писмени и електронни, които разглеждат отделни аспекти на оценка на риска и предприеманите мероприятия по защитата на населението при наводнения. В отделните подраздели на литературния обзор синтезирано са представени причините за възникване на наводненията в исторически аспект, което позволява на дисертантът да определи групите различни последиците и да изведе необходимите защитни мероприятия, които трябва да бъдат планирани, ресурсно осигурени, разучени, координирани и изпълнени с цел да се намалят негативните последиците за живота и здравето на населението. Отделен подраздел е отделен на извеждането на основните групи медицински действия, които трябва да се предприемат в спешен порядък за спасяване на животозастрашаващите състояния. Така проведеният насочен и задълбочен анализ на литературните източници позволява на проф. Романова-Радева да изведе и обобщи нерешените в световен мащаб медицински аспекти на защита на населението при риск от наводнения. Въз основа на направените обобщения е формулирана и основната задача на дисертационния труд:

"Да се проучи рискът от наводнения като основен проблем за населението в Р България (и в частност във Варненска област), информираността и подготовката на населението за правилно поведение по време и след наводнение и да се предложи превенция за намаляване на неблагоприятните последици за тяхното здравословно състояние и материално осигуряване."

За постигането на поставената научна цел се формулират 7 задачи и 6 изследователски хипотези. Точното и ясно определяне на научната цел, задачите и хипотезите, което отговаря на голяма част от предизвикателствата пред медицинската общност и населението при наводнения са свидетелство за научната зрялост и изследователската прецизност на докторанта.

Избраните материали и методи са подходящи за решаването на поставените задачи и постигане на научната цел. За събиране на необходимата първична информация са приложени социологически методи – проведено е анкетно проучване сред населението от рисковите райони. Използваните качествени и количествени методи от сферата на социалните и здравни науки формират комплексен методичен подход за решаване на важния интердисциплинарен изследователски проблем - влиянието на наводненията върху здравето и материалните ресурси на пострадалото население.

Резултатите от проведените собствените проучвания са нагледно и разбираемо представени и онагледени. С изразен принос за практиката на медицинското осигуряване на бедствените ситуации е разработения и предложен в първата подглава на собствените проучвания модел за оценка на риска от наводнения. Така предложения модел може да бъде използван за нуждите на планирането не само на медицинските операции, но и при планирането на целия комплекс действия по защита на населението.

Проведените проучвания и анализи в следващите подглави безспорно доказват практическата значимост на разработения от проф. Романова модел за оценка на риска - определени са основните опасности за възникване на наводнения в област Варна, след което логично се разглеждат необходимите мероприятия за снижаване на нивото на риска, както и необходимата организация и координация на спасителните дейности при настъпване на наводнение. Дълбочината на проведените проучвания дава възможност на докторантът да изведе заключения, които не само отразяват действителната картина на готовност, но и определят сфери, които могат да бъдат подобрени с цел повишаване на устойчивостта на област Варна на наводнения.

Третата подглава разглежда в детайли свързаните с наводненията рискове за живота и здравето на населението в риск. Основавайки се на доказаната фазовост в оказването на медицинската помощ при наводнения и силната зависимост на тежестта на последиците от предприетите от самото население в риск действия, докторантът извежда на преден план необходимостта от координираност и насоченост на информационния обмен. Заключение за способностите на разкритите медицински сили и средства в област Варна за справяне с медицинските предизвикателства при наводненията с висок риск е отново с изразен практически приносен характер.

Представените в подглава пет резултати от проведеното мащабно проучване на информираността и готовността на пълнолетните български и чуждестранни граждани в област Варна доказват по един убедителен начин необходимостта от провеждането на допълнителни обучителни курсове, насочени не само към повишаване на информираността им относно наличните опасности и свързаните с тях нива на риск от наводнения в местата по местоживееене, но и от курсове, които да повишат тяхната готовност за оказване на първа домедицинска помощ под формата на само и взаимопомощ.

Така получените резултати служат за основа за изготвяне на стратегия за превенция и защита на населението при наводнения, с която докторантът решава един фундаментален теоретичен въпрос. Това решение се внедрява в практиката с представените в подглава шест препоръки за оказване на ефективна помощ и подкрепа на населението при наводнения.

Принос и значимост на разработката за науката и практиката

Представената ми научна разработка се отличава с ясна практическа насоченост на поставената за постигане цел. Проведените проучвания са от особена стойност и предлагат лесно приложими в практиката решения на един актуален, фундаментален за теорията и практиката на медицинското осигуряване на бедствените ситуации въпрос - определяне и снижаване на нивото на медицинския риск при наводнения. Напълно приемам представените в дисертацията обобщени изводи. Предложената от проф. Романова-Радева "Обучителна стратегия за повишаване подготовката за защита на населението при бедствени ситуации (най-вече за наводнения)" е сам по себе си завършен научен труд с изразена практическа и научна стойност, с оригинален и приносен характер. С изразена практическа стойност са и предложените листовки за самоподготовка и обучение, за съдържание на Пътна чанта за наводнение или друго бедствие, съхранявана в личния автомобил, „лична раница за евакуация (съхранявана в

дома), лично яке за евакуация при наводнение, защитен продуктов резерв в домакинството, медицински пакет за първа помощ при травми и наводнения (в дома, офиса и в личната раница за евакуация).

Напълно приемам 24 приноса на този научен труд с изразена практическа насоченост и подкрепям отправените препоръки, които имат за цел подобряване на защитата на населението не само при наводнения, но и при други бедствени ситуации.

Проф. Романова-Радева представя 12 реални публикации, което е в съответствие с изискванията на Правилника за развитие на академичния състав в МУ Варна. В четири от публикациите докторантът е първи автор, в други четири втори и в четири трети съавтор. Всички публикации са свързани с разглежданите в дисертационния труд теми и представят постигнати резултати в различните етапи от разработването на научния труд.

Лично участие на докторанта

Въз основа на представените ми документи и публикации съм убеден, че дисертационния труд и получените в него резултати и приноси са резултат от самостоятелната, задълбочена научно-изследователска дейност на докторанта.

Автореферат

Структурата и съдържанието на представения ми за рецензия автореферат са в пълно съответствие със законовите изисквания. В конспективна форма са представени целта, задачите, материалите и методите използвани за тяхното решаване, както и получените резултати, изведените обобщения и заключения и произтичащите от тях препоръки и научни приноси и публикации по темата на автора.

Критични забележки и препоръки

Относно дисертационния труд нямам забележки по същество.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Дисертационният труд на проф. д-р Христианна Ангелова Романова-Радева съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в медицината на бедствените ситуации. Трудът отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагането на ЗРАСРБ и Правилника за развитие на академичния състав в Медицински университет – Варна за придобиване на НС "Доктор на науките". Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват на специфичните наукометрични изисквания на МУ – Варна.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване представено в представения ми дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди научната степен „Доктор на науките”** на проф. д-р Христианна Ангелова Романова-Радева в докторска програма „Медицина на бедствените ситуации”.

29.01.2020г.
гр. Пловдив

.....

доц. д-р Ростислав Костадинов, дмн